

NÁSILÍ NA ŽENÁCH - rizikové faktory

Výzkumné otázky:

1. PARTNER JE OSOBNOSTÍ S RIZIKOVÝMI RYSY PRO PARTNERSKÝ VZTAH

- (AGRESE, DROGY, ALKOHOL, TRESTANÝ, NESTABILNÍ)

2. PARTNERKA JE V NEVÝHODNÉ SOCIÁLNÍ SITUACI, ZÁVISLÁ CITOVĚ N. FINANČNĚ

- (MATEŘSKÁ DOVOLENÁ, BEZ SVÉHO PŘÍJMU, BEZ RODINNÉHO ZÁZEMÍ, CIZINKA, HANDICAPOVANÁ)

3. PŘÍTOMNOST DALŠÍCH RIZIK. FAKTORŮ ZVYŠUJÍCÍCH RIZIKO NÁSILÍ

- (SŇATEK V TĚHOTENSTVÍ PO KRÁTKÉ ZNÁMOSTI, SŇATEK NEUZAVŘEN, NEZAMĚSTNANOST PARTNERA)

4. PŘENOS NEGATIVNÍCH MODELŮ OBOU PARTNERŮ Z JEJICH PŮVODNÍCH RODIN

- (NÁSILÍ V RODINĚ, ROZPAD RODINY, CITOVÁ DEPRIVACE)

Případová studie zahrnovala celkově 10 kazuistik/případů žen se zkušeností s domácím násilím

Jeden z 10 případů: paní **Marta**

Věk: 25 let

Vzdělání: střední zdravotnická škola

Zaměstnání: na mateřské dovolené, brigádně si přivydělává jako uklízečka

Děti: dcera, 2 roky

S partnerem žila 4 roky (neuzavřeli manželství)

Partner

Věk: 27 let

Vzdělání: vyučen

Zaměstnání: v současnosti v evidenci ÚP jako nezaměstnaný (předtím policista, pak strážník agentury).

Marta žila se svým partnerem celkem 4 roky. Zpočátku byl vztah dobrý. Teprve v době, kdy byla Marta těhotná, nastaly v jejich vztahu problémy. Jednou ji zfackoval, podruhé ji držel pod krkem, až se dusila. Údajně kvůli tomu, že se předešlý den vrátila pozdě od kamarádky. Skutečně se domů vrátila až o půlnoci, manžel měl noční směnu, ale kontroloval ji telefonem. Později svůj hněv vysvětloval tím, že měl o ni strach. Napadl ji však až druhý den, nešlo tedy o afektivní jednání. Někdy ji také nutil k sexu.

Po nějakém čase si našel milenkou z jiného města. Prohlásil, že partnerku opustí, nechá ji bydlet ve svém bytě a odstěhuje se k milence. Sepsali smlouvu u notáře a dohodli se, že Marta bude platit jen poplatky a energie, ale nebude muset platit nájem (partner byl spolumajitelem domu). Partner Martě slíbil, že s ní zůstane ještě jeden měsíc po porodu, aby v bytě nebyla samotná. Poté se situace uklidnila a vycházeli spolu docela dobře.

Po narození dcery měl partner radost, chlubil se svým přátelům. Zpočátku ji dokonce někdy choval, když si myslel, že ho Marta nevidí.

V té době se rozešel se svou novou přítelkyní. Po rozchodu se situace opět zhoršila. Martě začal vyčítat, že utrácí moc peněz, že kupuje papírové pleny, apod. On platil poplatky za bydlení, Martě však žádné peníze na domácnost nedával. Občas sice nakoupil velký nákup jídla, ale nenakupoval pravidelně, někdy byl i několik dní pracovně mimo domov, takže Marta pak musela většinu výdajů za domácnost platit pouze ze svých rodičovských dávek.

Po čase si partner našel novou přítelkyni. Situace Marty se nelepšila, neustále se s partnerem hádali kvůli penězům. Vyčítal jí i to, že si při vaření svítí kuchyňským světlem. Sám měl přítom akvária, která byla neustále osvětlena. Marta mu tehdy řekla, ať zhasne své akvárium. Po chvíli k ní partner přistoupil a uhořel jí, nevalilo mu ani to, že je konfliktu přítomen jeho přítel, který tam byl na návštěvě. Marta vzala dcerku a utekla o patro níž, k švagrové. Později se vrátila domů, partner mezitím odešel do práce, sbalila si nejnnutnější věci a odešla i s dcerou.

Šla na sociální odbor, kde žádala o pomoc. Tam získala adresu do Acorusu, kde ji přijali nejprve na krizový, poté na dlouhodobý pobyt. Byla tam však jen měsíc. Podala návrh na svěření dítěte do péče a stanovení výživného. Po měsíci jí na sociálním odboru řekli, že pokud se do bytu

nevrátí, ztratí užívací právo. Její partner jí tehdy řekl, že se může vrátit do bytu, protože on odjíždí za prací do Španělska. V agentuře, ve které pracoval předtím, dal výpověď.

Marta se tedy vrátila, partner však nakonec nikam neodjel. Po čase jí řekl, ať se odstěhuje, že jí nějaké bydlení najde. Nic však nesehnal, takže Marta stále zůstávala v bytě s ním. Po čase našel Martě brigádu (uklizení v kině). Marta se však pohádala se spolupracovnící a odešla odtamtud. (Zmíněnou pracovníci pak po dvou měsících propustili a na její místo přijali Martu.) Sokyně z práce však Martu pomluvila před jejím partnerem, že je mu Marta nevěrná. Partner pak Martě doma udělal scénu, křičel na ni a hrubě jí nadával. Marta se tedy sbalila a odešla i s dcerou do podnájmu, který si našla na inzerát.

Zanedlouho ji však majitel bytu, kde měla pronajatý pokoj, začal obtěžovat. Nakonec se ji pokusil znásilnit. Ubránila se mu a utekla i s dcerou do práce, odkud pak šla rovnou do Acorusu, kde ji přijali na krizový pobyt. Během tohoto pobytu se jí podařilo za pomoci známých sehnat nový podnájem u nějaké starší ženy.

Marta žije ze sociálních dávek a přivydělává si brigádně jako uklízečka v kině, dceru bere s sebou do práce. Výživné od otce nedostává, protože je oficiálně nezaměstnaný. Nelegálně však pracuje v nějakém baru.

Bývalý partner vyhrožuje Martě, že ji připraví o dceru, obviňuje ji, že se o dítě nestará. Žádný zájem o dítě ale nemá. Pokoušel se i zpochybnit své otcovství, ačkoliv po porodu se k dítěti přihlásil. Za celou dobu dal Martě 500 Kč. Soud ještě není uzavřen, protože se partner k soudu dostavil jen jednou. Soud probíhá již 3/4 roku.

Původní rodina Marty:

Matka Marty je čtyřikrát rozvedená. Za otce Marty provdána nebyla. Rozešli se 3 měsíce po narození dcery, ta svého otce nikdy nepoznala.

V dětství byla Marta často bita, nejprve od své matky, později i od otčíma. Když bylo Martě 13 let, narodil se její mladší bratr. Toho ale rodiče netrestali. Marta se již ve 13 letech rozhodla, že až jí bude 18, odejde od matky pryč, což také udělala.

S násilím se Marta setkala i v jednom z předešlých vztahů. Její tehdejší přítel začal brát drogy. Jednou přišel domů pod vlivem drog a začal ji obviňovat, že spolupracuje s policií, že je na něj nasazená. Zbil ji, zavřel ji v bytě a odešel. Podařilo se jí pak utéct oknem a partnera opustila.

Partner a jeho původní rodina:

Rodiče jsou nyní rozvedeni, ale rozvedli se, až když byly jejich děti dospělé. Otec byl prý hodný. Matka mu však byla nevěrná a věděly o tom i děti.

Matka děti někdy fyzicky trestala, ale pak se jim za to chodila omlouvat.

K domácímu násilí docházelo v rodině manželova dědečka (otec jeho matky). Byl to vzdělaný člověk, ale ke své ženě se choval velice hrubě. Podváděl ji, urážel a ponižoval. Schovával před ní peníze, nebo jí sebral její důchod a ona si pak musela chodit půjčovat ke známým. Partner někdy mluvil o svém dědečkovi jako o svém vzoru.

Jednou otec svému dospělému synovi vytýkal, že se k Martě a k dítěti nechová dobře. Syn na to reagoval tak, že mu dal ránu pěstí. Marta to slyšela vyprávět od své švagrové.

INTERPRETACE TOHOTO PŘÍPADU (Marta):

Znevýhodňující faktory: Marta je na mateřské dovolené, se svým partnerem neuzavřela manželství.

Vznik agrese: K násilnému chování ze strany partnera začalo docházet v době, kdy byla Marta těhotná, není vyloučeno, že partner manželství ani dítě nechtěl.

Osobnost partnera: Pravděpodobně jde o jedince, který má určitou dispozici k agresivnímu jednání. Tomu by nasvědčovala i jeho volba povolání (policista, zaměstnanec strážní agentury). Z toho je možné usuzovat, že tento muž chce zaujímat autoritativní postavení, možná má také obdiv ke zbraním a agresivní jednání je mu blízké.

Zřejmě se jedná o člověka, který není vhodný pro partnerství, není schopen přijmout odpovědnost, střídá partnerky a je nespolehlivý.

Osobnost partnerky: Marta si zřejmě roli oběti přináší ze svého dětství a vybírá si nevhodné partnery (již v předchozím vztahu se setkala s násilím), protože nemá pozitivní model z původní rodiny).

To, že se opakovaně stává obětí, může být i důsledkem její neopatrnosti (viz podnájem u osamělého muže), což zřejmě souvisí i s tím, že opustila svou rodinu příliš brzo. Neměla dostatek zkušeností, chybí jí zázemí a je odkázaná pouze sama na sebe. Proto možná vstupuje do vztahů příliš ukvapeně, aniž by svého partnera dobře znala.

Okolnost vzniku násilí: K agresivnímu chování partnera dochází v souvislosti s běžnými situacemi, vyčítá Martě, že utrácí peníze (za běžné věci, např. za papírové pleny), nebo svítí v kuchyni.

Někdy docházelo i k sexuálnímu násilí, kdy bylo cílem partnera vlastní uspokojení a bylo mu lhostejné, že je to pro partnerku nepříjemné nebo i bolestivé.

Řešení situace: Marta se rozhodla k poměrně včasnému řešení své situace. Nebyla však dostatečně důsledná, když se po měsíci k partnerovi vrátila. Zdá se však, že se touto zkušeností poučila a její rozhodnutí je nyní jasné. Potřebovala by však zřejmě psychoterapeutickou pomoc, aby v budoucnosti byla schopná rozeznat nevhodný typ partnera a vyvarovala se tak opakování situace.

Původní rodina partnera: Nevěra matky mohla přispět k vytvoření negativního modelu ženy a ovlivnit tak partnerův vztah k ženám.

Partner Marty sice byl v dětství fyzicky trestán, nelze však říci, zda šlo přímo o týrání, nebo zda se jednalo o tzv. běžné tresty (např. pohlavek). Mohlo to však sloužit jako model chování.

Jeho dědeček (otec matky), o kterém mluvil jako o svém vzoru, se ke své ženě choval způsobem, který lze nazvat jako týrání. Mimo jiné své manželce neumožňoval přístup k financím a ponižoval ji a měl mimomanželské vztahy, což se v chování jeho vnuka opakuje.

Původní rodina partnerky: Matka byla v dětství obětí týrání a je tedy pravděpodobné, že si svoji roli oběti přenesla i do své dospělosti a podvědomě si vybírá partnery, kteří mají sklony k násilí.

Ve své rodině Marta nemohla získat pozitivní model partnerství, neboť matka byla čtyřikrát rozvedená a kromě toho žila s otcem Marty, aniž by uzavřeli manželství.

Přehled zjištěných informací souhrnně za všech zachycených 10 případů/kazuistik a jejich interpretace

Dosažené vzdělání u mužů a žen:

Vzdělání	ženy	muži
ZŠ	1	2
SOU	3	4
SŠ	4	2
VŠ	2	2

Muži:

Rizikové znaky partnerovy osobnosti a rizikové faktory v jeho původní rodině, které mohou ovlivnit vznik agresivního chování:

Rizikové znaky partnera	četnost	relat. četnost (%)
drogy	3	30%
alkohol	3	30%
trestaný	3	30%
workholik	2	20%
střídá partnerky	4	40%
agresivní chování i k dalším lidem	3	30%

U jednoho muže jsou přítomny 4 z těchto znaků.

U dvou mužů jsou přítomny 3 z těchto znaků.

U dvou mužů jsou přítomny 2 z těchto znaků.

U čtyř mužů je přítomen 1 z těchto znaků.

(U jednoho muže byla v minulosti zjištěna závislost na alkoholu, podstoupil léčbu a nyní abstinuje. Není uveden v tabulce.)

Původní rodina partnera	četnost	relat. četnost (%)
Autoritářští rodiče	3	30%
Odmítnutí ze strany rodičů	3	30%
Fyzické týrání v dětství	1	10%
Svědkiem násilí v rodině	2	20%
Problém rodičů s alkoholem	3	30%
Rozpad původní rodiny	1	10%
Nevěra matky	2	20%
O původní rodině nejsou informace	2	20%

Ženy:

Rizikové znaky partnerek a vlivy z jejich původní rodiny, které je řadí do rizikové skupiny potenciálních obětí, nebo je jejich volba partnera ovlivněna narušeným modelem partnerství v jejich původní rodině.

Rizikové znaky partnerky	četnost	relat. četnost (%)
Mateřská dovolená	3	30%
Sociální izolace	3	30%
Cizinka	2	20%
Handicap	1	10%
Opakovaně oběť násilí	1	10%

U jedné ženy se vyskytují 2 z těchto rizikových faktorů.

U sedmi žen se vyskytuje 1 z těchto rizikových faktorů.

U dvou žen se nevyskytuje žádný z těchto znaků.

Původní rodina partnerky	četnost	relat. četnost (%)
Oběť fyz. násilí v dětství	2	20%
Svědkiem násilí v rodině	3	30%
Matka střídala partnery	2	20%
Delší dobu chyběl otec	3	30%
Problémy s alkoholem u rodičů	2	20%
Narušené vztahy v rodině	1	10%

U jedné ženy se vyskytují 3 z těchto rizikových faktorů.

U čtyř žen se vyskytují 2 z těchto rizikových faktorů.

U dvou žen se vyskytuje 1 z těchto rizikových faktorů.

U tří žen se nevyskytuje žádný z uvedených rizikových faktorů.

Soužití:

Zde uvádím rizikové znaky, které nesouvisejí přímo s osobností jednoho z partnerů, ale vyskytují se v jejich vztahu.

Rizikové znaky soužití	četnost	relat. četnost (%)
nezaměstnanost partnera	2	20%
sňatek po krátké známosti (méně než 1 rok)	3	30%
sňatek pod tlakem těhotenství	3	30%
sňatek neuzavřen	1	10%
v minulosti pokus o odchod (partnerka)	4	40%
v minulosti žádost o rozvod (partnerka)	2	20%
manželství je již rozvedené, ale partneri žijí ve společném bytě	2	20%